

DE DIJKVERSTERKINGSKRANT

Editie 4 | rkwaterrstaat.nl/dijkversterkingmarken | facebook.com/dijkversterkingmarken | dijkversterkingmarken@rws.nl | 06 557 646 51

Verder in dit nummer:

Ecoloog beschermt dieren

Lees meer op pagina 2

De blik van de bewoner

Lees meer op pagina 3

Puzzel, bankjes, grote boom

Lees meer op pagina 4

Weerbericht

In november wordt het kouder en natser, gemiddeld rond 7 °C, met koudere dagen en af en toe instorting weer. Een perfect watou voor warme chocolade en een rondje over de dijk.

Deze herfst en winter werken we door aan de haven van Marken. We werken in het koude seizoen om de overlast voor in ieder geval watersporters, toeristen en lokale ondernemers zo veel als mogelijk te beperken.

Lees meer op pagina 3

Adieu Omega

Hoe kom je vanaf het ondiepe water goed bij de dijk van Marken? Daarvoor heeft de aannemer voor aanvang van het werk een speciale zandsproeier ontwikkeld: de Omega.

De Omega, die zo veel Markers en bezoekers langs de dijk hebben zien schuiven, heeft een veel langere sproeiarm dan zijn broertjes en zusjes. Ook is de 'douchekop' aangepast, zodat het zandwatermengsel goed wordt verdeeld.

Inmiddels is het zand bijna overal aangebracht en zit het werk voor de Omega erop.

Marken is uniek. De combinatie van ondiep water en een dijk met zandlaagjes komt niet vaak voor. De diensten van de Omega zijn voorlopig niet meer nodig. Ook niet op andere plekken. Dat betekent dat deze unieke zandsproeier wellicht wordt gedomonteerd of aangepast voor een andere klus. Gelukkig hebben we de foto's nog!

Van keet tot klinkers

COLUMN

Na de bouwvak zijn we weer volop aan de slag. De dijk krijgt steeds meer zijn definitieve gezicht. Op de proefvelden en de Noordkade ligt het nieuwe klinkerpad er strak bij. Mooi om te zien hoe alles vorm krijgt. Regelmatig krijgen we de vraag: mag je daar straks fietsen? Ja, dat mag. Wel vragen we fietsers hun gedrag en tempo aan te passen, zodat het voor wandelaars prettig en veilig blijft. Verderop in de krant leest u hier meer over.

In de haven verandert ook veel. In het vorige seizoen zijn de eerste stappen gezet om de boel op te knappen en nu volgt de tweede ronde. In deze krant leest u wat er allemaal op de planning staat. Zoals het plaatsen van nieuwe palen bij de steiger. En geen zorgen: deze keer hebben we de juiste paallengte besteld...

Omdat er zoveel gebeurt, vinden we het belangrijk bereikbaar en dichtbij te zijn. Daarom kunt u elke donderdagochtend bij ons binnenlopen in het havenkantoor. En sinds de zomer werken we ook regelmatig vanuit de keet. Die staat aan het begin van het eiland, vlakbij de Albert Heijn.

Ook in de krant: een overzicht van de nieuwe bankjes én natuurlijk weer een verhaal van een bewoner. Want deze dijk bouwen we niet alleen met zand en klinkers, maar vooral samen met u.

Hartelijke groet,

Marieke Werkman,
aangevingsmanager Rijkswaterstaat

Op Marken wordt hard gewerkt aan de versterking van de dijken, maar ook de natuur krijgt volop aandacht. 'Marken is echt een natuurhotspot,' vertelt ecoloog Stefan van Lieshout. 'We hebben hier wilde vogels zoals de grutto, maar ook ringstangen, rugstreeppadden, oeverzwaluwen en zelfs de waterspitsmuis.' Tijdens de werkzaamheden ziet hij erop toe dat deze dieren zoveel mogelijk worden beschermd.

Extra paaiplaatsen

Om de dieren te helpen worden er allerlei maatregelen genomen. Voor ringstangen worden tijdelijke verblijfsplekken gemaakt en in de nieuwe dijk komen speciale overwinteringsplekken. Oeverzwaluwen krijgen een kunstwand om te broeden, terwijl langs de dijk luwtestructuren worden aangelegd die vissen extra paaiplaatsen bieden. Ook komen er natuurvriendelijke oevers er wordt zoveel mogelijk buiten het broedseizoen gewerkt en soms worden dieren zelfs actief verplaatst.

Puzzel

'Voor ons ecologen is het steeds weer een puzzel tussen ecologie, techniek en planning,' zegt Van Lieshout. 'We moeten voortdurend zoeken naar oplossingen die voor de dieren werken, maar ook uitvoerbaar zijn voor de bouw.' Hij ziet in de praktijk dat dit loont: 'Het is mooi om te merken dat soorten hun weg weten te vinden en dat de maatregelen echt effect hebben.'

Lees het hele interview op rijkswaterstaat.nl/dijkversterkingmarken

Mag je straks fietsen?

Het kruinpad is een wandelpad. Maar: fietsen mag wel. Fietsers zijn hier te gast. Dit geldt ook na de dijkversterking.

Wat betekent 'fietsers te gast'?

Het kruinpad om Marken is officieel een voetpad. Fietsen mag hier alleen onder voorwaarden. Dat betekent dat wandelaars altijd voorrang hebben – fietsers passen zich aan. Voor fietsers geldt: rij rustig (stapvoets), bel of roep bij inhalen en stap af als het smal of druk is. Er is op het pad geen ruimte voor groepstempo (wiekeners) of 'fietsstroom' gedrag. Niet toegestaan op het kruinpad zijn brommers en speed-pedelecs. Een gewone e-bike (max. 25 km/u) telt wel als fiets, maar blijft te gast. Stelregel is: houd rekening met elkaar.

Na de dijkversterking

Zoals is te zien op de Noordkade en bij de proefvakken, ziet het straatwerk er straks weer netjes uit. Het opgeknapt kruinpad blijft gewoon een wandelpad waar fietsers te gast zijn, ook als de dijkversterking in 2028 is afgerond. Om hard fietsen langs de Rozeboerf onmogelijk te maken, komen daar klaphelmen. Fietsers gaan onderlangs. In verband met de verkeersveiligheid komen er ook hekken bij de kruising met de N518.

Maar wel in slakken gang!

Beelden van buiten

Gras ingezaaid op de Noordkade.

Oefening met big bags, om Marken te beschermen bij hoogwater tijdens de werkzaamheden.

Voorbereidend werk voor het vogeluitkijkpunt op de Buldijk.

De puinfundering is afgegraven en het puin is veilig afgevoerd.

Uw mening!

Deze zomer hield Combinatie Hof op Marken een enquête onder 31 bewoners en recreanten over de communicatie en uitvoering van het project. De uitkomsten laten over het algemeen een positief beeld zien, met verbeterpunten.

De communicatie tijdens de uitvoering krijgt gemiddeld een 7,6. Bewoners waarderen de BouwApp, Markernieuws en Facebook, evenals de bereikbaarheid van het projectteam. Een deel van de ondervraagden zegt meer behoefte te hebben aan persoonlijke en visuele updates en meer uitleg als de planning van de werkzaamheden verandert.

Beperkte overlast van hinder

De informatie over planning en voortgang scoorde lager, met een 6,9. Korte termijn updates zijn duidelijk, maar bewoners missen een bredere doorkijk. De hinder van werkzaamheden wordt met een 6,6 als beperkt ervaren. Vooral stof en het afduiten van (wand)routes worden genoemd, maar over het algemeen valt de overlast mee. De genomen maatregelen om hinder te beperken krijgen een 6,8.

Nog beter informeren

De mogelijkheden voor contact scoren goed: een 7,5. Zowel telefonisch, per mail als via social media zijn de lijnen kort. Bewoners waarderen acties zoals het uitdelen van ijsjes. Aan de hand van de enquête probeert het projectteam bewoners nog beter te informeren. Bijvoorbeeld met de dijkversterkingskrant of de extra excursie naar de proefvakken begin oktober. Daarnaast kijken we welke extra middelen nog kunnen helpen.

Nov. 2025

- Havenwerkzaamheden
- Afronding 'het kruis'

Dec. 2025

- Doorwerken, behalve tijdens feestdagen

Jan. 2026

- Havenwerkzaamheden
- Werkzaamheden binnentalud

Feb. 2026

- Havenwerkzaamheden
- Werkzaamheden binnentalud

Aanpak haven 2025-2026

1 Straatwerk

In het vorige seizoen hebben we het straatwerk op een aantal plekken opnieuw gelegd. Dit seizoen maken we het werk af. Naar verwachting is er nu wat meer overlast omdat we nu vaker op de rijbaan werken.

2 Middelbreg

De Middelbreg konden we vorig seizoen niet vervangen omdat de palen te kort waren. Nu gaan we voor de tweede ronde. Via de watersportvereniging is er contact met alle boot eigenaren om de steiger tijdig leeg te krijgen.

3 Bankjes en prullenbakken

Aan het eind van de havenwerkzaamheden – we zijn dan inmiddels in 2026 – plaatsen we nieuwe bankjes en prullenbakken.

4 Beunen

Eerder voerden we inspecties uit onder bijna alle panden aan de haven. Bij een paar panden is het nodig om de bestrating onder de beunen aan te pakken.

BLIK VAN DE BEWONER

Jaap Boes woont al zijn hele leven op Marken. Vanaf 2012 was hij intensief betrokken bij de dijkversterking. Na een jaar radiostilte heeft hij sinds deze zomer weer contact met Rijkswaterstaat.

'Vanaf 2012 gaven we met een aantal mensen nieuwe energie aan de Eilandraad Marken. Een orgaan als de Eilandraad is een heel mooie manier om alle belangen op Marken naar boven te krijgen en te bespreken. Juist ook voor de overheid die met de inwoners wil samenwerken. Ik werd actief bij de werkgroep dijkversterking.'

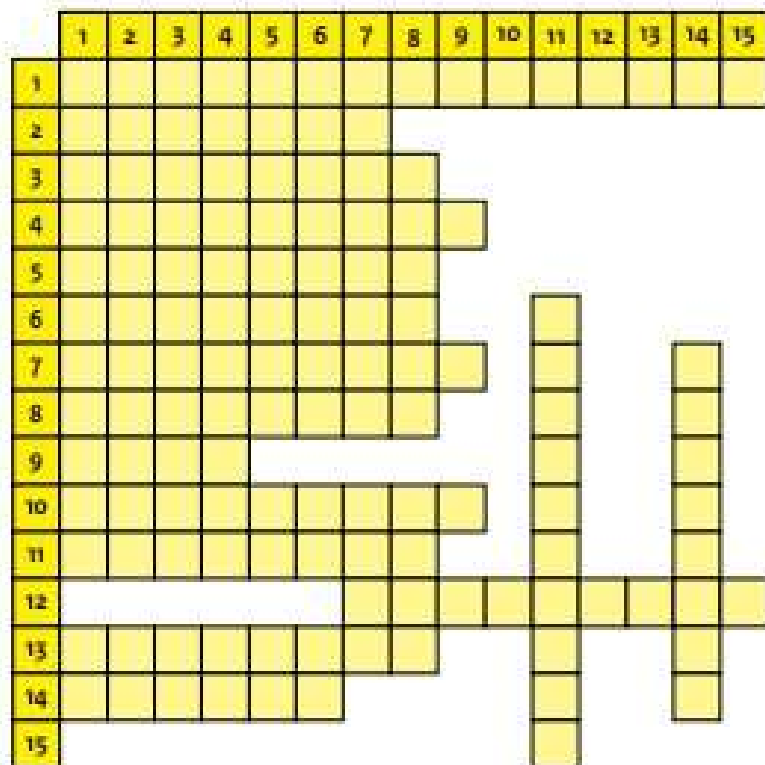
'Onze samenwerking met Rijkswaterstaat was jarenlang goed. Een voorbeeld in Nederland hoe projecten aangepakt konden worden. En dat vind ik nog steeds. We stonden dan ook vierkant achter het projectplan Waterwet, wat de basis was voor de dijkversterking. Dat projectplan was ook een beetje 'van ons'. Tot het moment van de aanbesteding. Toen kwam er een variant die minder hoog was – en ook minder ver naar buiten – dan wij op basis van het projectplan hadden verwacht. Dat zagen we totaal niet aankomen. We waren verbijst, en teleurgesteld, na alle jaren van vrijwilligerswerk. Ik vind oprecht dat Rijkswaterstaat de rand van waterveiligheid opzoekt met deze hoogte, ook al zijn er berekeningen. Procedureel konden we dit ontwerp niet meer veranderen, zo bleek na meerdere pogingen. In 2024 hebben we daarom de werkgroep dijkversterking opgeheven.'

'Ik voel nog steeds emoties over het onderwerp. We zijn altijd zo integer geweest, van beide kanten. Maar de versterkte dijk in de huidige vorm is een gegeven. Daar moet ik me – ook persoonlijk – inmiddels toe verhouden.'

'Dit jaar zag ik voor het eerst de twee afgewerkte proefvakken. De dijk ziet er goed uit – beter dan ik eerder aannam op basis van tekeningen. Mijn zorg over de hoogte bestaat nog steeds. Maar dat gaat vooral over de situatie over 50 jaar. De komende decennia is Marken met deze dijk veilig, dat geloof ik inmiddels wel. De basaltstenen passen mooi bij Marken en ook werkt de aannemer netjes vanaf het water. De proefvakken laten nu al zien hoe het wordt. Allemaal punten die wij destijds ook wenselijk vonden.'

'Ik kijk nog mee met de meekoppelkansen op de Noordkade. Maar ik wil ook verder na de dijkversterking. Met een aantal mensen denk ik na over 'hoe worden we op Marken'. Meer dan de helft van de bevolking op Marken is ouder dan 50. Hoe zorgen we straks voor de juiste voorzieningen? En voor de juiste huisvesting? De lessen uit de periode van de dijkversterking neem ik mee, zeker waar het gaat om de aanbestedingsfase. Er zijn tegenwoordig heel goede samenwerkingsvormen mogelijk waar ontwikkelaars, overheden en bouwers van initiatief tot en met ontwerp en uitvoering als team met elkaar – en met bewoners – samenwerken.'

'Op deze manier blijf ik me inzetten voor Marken en de maatschappelijke opgaven die we ook hier tegenkomen. Marken is zo mooi en bijzonder. Er is geen andere plek in Nederland waar ik liever zou wonen.'

Cryptogram

We krijgen veel inzendingen op de puzzels in de dijkversterkingskrant. Dank daarvoor! Dit keer maken we 'm wat moeilijker, met een cryptogram!

Horizontaal

- Schermbescherming van vogels te kijken (15)
- App van de aannemer voor updates (7)
- Kade aan de kant waar de zon in het water zakt (8)
- Recht omhoog (3)
- Kade aan de warme kant (8)
- Afvoer van water in de bodem (8)
- Kade aan de koude kant (3)
- Bovenste weg op de dijk (8)
- Spoonsachtige ondergrond (4)
- Langzaam samendrukken (3)
- Wat die natte zaken regelt (8)
- Lichtbaken aan het eind van het pad (3)
- Groen om te luieren aan het water (8)
- Mark(en)waardig veld (3)

Verticaal

- Grote steen om oever te beschermen (10)
- Steen die op zijn plaats wordt gelegd (3)

Stuur je foto met alle ingevulde velden voor 17 november naar dijkversterkingmarken@rwa.nl. Kom je er even echt niet meer uit? Ook dan mag je ons mailen, we helpen je graag verder met een tip! Onder de goede inzendingen verloten we een lunchbox van 50 euro bij **Taverne de Vischer**.

Zitten: mét of zónder leuning?

Je hebt het waarschijnlijk al gezien of gehoord. De afgelopen tijd hebben we op de Noorddoede nieuwe, houten bankjes geplaatst.

In zong is het esthetisch programma aan een vaaggevoel. Daarin is gekozen voor bankjes zonder rugleuning op de dijk. Zo blijft het uitzicht welts, kun je bij de kanten op koken en blijft de openheid van het landschap zichtbaar. In gesprekken met betrokkenen is daarna afgesproken dat er op roestvrijstaalbanken – waar mensen vaak langer zitten – wel bankjes met rugleuning komen. Zo proberen we aan iedereen wensen tegemoet te komen.

In totaal komen er op de dijk (exclusief de haven) 15 bankjes: 8 met rugleuning en 7 zonder.

De bankjes met rugleuning krijgen plek op locaties waar veel mensen langer willen blijven zitten: o.b. bij de Bludijk, o.b. bij het nieuwe recreatiegebied bij de Noorddoede, o.b. de vuurtoren en o.b. de Rozenwerf. Verder komen er nog 3 bankjes met rugleuning in de haven. Ook plaatsen we 3 picknickbanken: o.b. de Bludijk en o.b. de vuurtoren.

Het is nog niet helemaal bekend wanneer welke bankjes worden geplaatst. Ook onderzoeken we nog of we een aantal nog te plaatsen bankjes iets hoger kunnen roestvrij, voor nog comfortabeler zitten en zicht. Vragen of ideeën? Laat het ons weten!

Vreemde snuiters op de dijk

Mischien heb je ze wel eens gezien: groepjes mensen in feloranje werkkleding die nieuwsgierig langs het werk lopen. Geen bouwvakkers, geen Markers, maar 'vreemde snuiters'. We zijn dat eigenlijk?

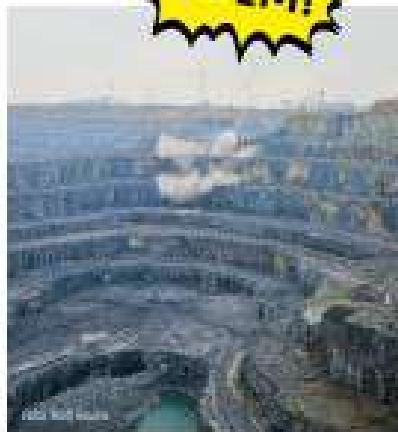
Soms gaat het om medewerkers die bijvoorbeeld controleren op veiligheid, of de voortgang van het werk optimeren. Maar steeds vaker zijn het ingenieurs van Rijkswaterstaat, wetenschappers, aannemers en zelfs onderzoekers van de TU Delft. Ze komen uit alle hoeken van Nederland, en soms van ver daarbuiten.

Hun missie: alles te weten komen over de 'Marken-aangak'. Want bouwen op clag veen en werken aan de dijk op Marken is geen alledaagse klus. Just daarom is dit project zo interessant voor specialisten wereldwijd. In hoe meer we de kennis van Marken met elkaar delen, hoe slimmer we samen worden in het beschermen van land tegen water.

Grote

BOEM!

De stortbraken van de nieuwe dijk komen helemaal uit België. Om precies te zijn: uit Doornik (Tournaï). Met gecontroleerde explosies worden grote brokken steen losgemaakt. Deze brokken worden ter plekke gestort en worden van een leunmerk. De aannemer vervoert ze vervolgens per schip in ongeveer drie dagen naar Marken.

Colofon

Dit is een uitgave van Rijkswaterstaat in samenwerking met aannemerscombinatie Hof op Marken.

Kijk voor meer informatie over de dijkversterking op rijkswaterstaat.nl/dijkversterkingmarken.

Of volg ons via [facebook.com/dijkversterkingmarken](https://www.facebook.com/dijkversterkingmarken).

De dijkversterking Marken is onderdeel van het hoogwaterbeschermingsprogramma. Kijk op hwbp.nl voor meer informatie.

